

Nordlandsposten 4/5-47

FOTNOTER

Mange slags besynderlige publikasjoner flyter inn på mitt skrivebord. En av dem er «Folk og Land». Det er en liten bladlapp som utgis av tidligere NS-folk. Den går nå i sin 40. årgang. I alle disse årene har den aldrende redaksjonen og bladets skribenter kverulert om

Røst fra fortiden

landssvikoppjøret og Nasjonal Samlings rolle under krigen. Det vil de fortsette med så lenge det er pust igjen i dem. Og det kan ikke vare så lenge før luften forsvinner. Krigsgenerasjonen er en døende generasjon. Det gjelder også NS-medlemmer.

I «Folk og Land» har tiden stått stille. I hvert bidige nummer befinner avisen seg i okkupasjonsårene og tiden umiddelbart etterpå. Mye av stoffet består av tidsdokumentasjon fra den gangen. I siste nummer av avisen er det inserater av biskop Eivind Berggrav og høyesterettsadvokat Gerh. Holm. De polemiserer mot hverandre. Det er en debatt mellom to graver. De to debattantene har i mange år befunnet seg nedgravet på kirkegården.

Og sånn er det med mange andre artikler. De er tidfestet

til 1945 eller 1946, altså den tiden da landssvikoppjøret pågikk. De snart 50 år gamle debattinnleggene gjengis som samtidsaktuelle. Intet er gjemt, og intet er glemt. For disse gamle NS-medlemmene gikk tiden i stå da krigen sluttet. Det som har hendt etterpå, har knapt noen gyldighet. Deres æra er Nasjonal Samlings storhetstid og det påfølgende nederlag. Denne perioden er de limt fast i, og i dette gamle klistret blir de sittende til døden befri dem fra grepet.

Det er noe visst heroisk over så stor standhaftighet. Den samme heroisme som kjerkinga mot strømmen utviste. Hun klippet med fingrene helt til hun led drukningsdøden. Og nettopp klippe, klippe er det som bedrives i «Folk og Land». Delvis fra andre publikasjoner, og delvis i egne erfaringer. Uten variasjoner har

denne bladlappen terpet på samme tema i snart 40 år. Det er en prestasjon som utvilsomt fortjener plass i rekordboken.

Landssvikoppjøret var ikke fullkomment. Det hadde sine pletter. Det forekom sider ved det som i ettertid utvilsomt kan kritiseres. Men kritikken i «Folk og Land» går ikke bare på utvektene, på klart klandreverdige enkeltsaker. Den går på oppjøret som sådan. Det er en total avvisning av rettsoppjøret etter krigen vi presenteres for i denne avisen. En innrømmelse av at noen av de landssvikdømte fortjente sin straff, forekommer ikke. Så å si alle av dem fremstår i denne NS-publikasjonen som nasjonalt plettfriske og uangripelige. Ja, mer enn det. Det er NS og dets medlemmer som får attest for fedrelandskjærlighet og god nasjonal holdning. Motparten derimot, jøssingene,

fremstilles som temmelig suspekter. Det mer enn antydes at svært mange av dem burde vært stilt for retten for landsforræderi.

Få, om ingen, gjør noe vesen av «Folk og Land». Det akter heller ikke jeg å gjøre. Denne vesle bladlappen er interessant som psykologisk fenomen. Som politisk foreteelse trekker man på skulderen av den. Noen har trukket forbindelseslinjer mellom denne publikasjonen og nynazistene. Slike linjer eksisterer neppe. «Folk og Land» har satt punktum ved 1946/47. Det som har skjedd etterpå, er tydeligvis av minimal interesse. Det er i fortiden dette bladet befinner seg.

Gudmund Fredrassen

100541